

KARJAL ŽURNUALU

2/2018 Heinykuu 1€

Karjalazien iänenkannattai

Piäkirjutus 24.7.2018
Pertti Lampi

KKS:n ruandu jatkuu totuttuh tabah häirivölöis huolimattah

Monet meijän seuran jäzenet ollah kzyztyt minul, midäbo KKS aijoitteleh ruadua, konzu erähät karjalazet yhtistykset ollah opittu kyskiekseh karjalankielizien evunkančondah sego kielipoliitiekkah. Tiijetäh, ku Suojärven voulostiseurau nygyjohto on ruvennuh ajamah kahten karjalan kielen polii-tiekkua vastoin tiedokollektiivan lujennuttu nägökandua. Karjalan kielen vastustajile kui Suomes muga i Ven'al tämä hankeh on ilouudine. Meijän kielen syrjimisty ajajile puolile yksigi karjalan kieli on liigua. Kahten kielen poliitiekku on sendäh oivalline hengentoravehkeh, kudamal voibi vastustua meijän kielen da kul'ttuurin oigevuksien kohendamistu. Yhteltiedy voijah sanuo, ku karjalazien rivit ei olla yhtenäzet da virguniekoil sendäh ei maksu tuhlata aigua da dengua tyhjäh ruadoh. Elvytys-ruadolois yhtelläh ei tule karjalazien toivottuloi tuloksi.

Erähät karjalazet yhtistykset opitah toiči puuttuo KKS:n sovierturuadoh, hos yhtistyksien ker on olluh vuvves 1995 suate voimas yhtehine ellendämine, ku juuri KKS ruadau karjalazien evun-kaččojannu. Abuu voibi tiättävaine pakita tarbehen mugah, ga tärgielöis kerähmöis ližäjäzenet voijah daže suattua tilandehtu sevoksih

Suomen kielipoliitiekas huoldu pidäjät kolmen ministerstvan virguniekat kučutah nygöi seminaroih sežo toizien karjalazien yhtistyksien edustajii. Se on hyvä dielo, konzu nenga piästäh muutgi järjes-töt vähitellen tunnus-tumah kielipoliitiekkan peitočuksih. Tuas poliitiekashäi läs kai ozuttahes erilua-duzembakse migu allukse duumaittih.

Karjalan Kielen Seuru jatkuu omua ruandua endizeh luaduh häirivölöis huolimattah. Karjalazien rivit ei toinah olla jagavuttu, vaiku ruaduo ruatah hyväs yhtehizes ellendykses eri toimijoinke. Tämän vuvven elvytysruado jatkuu ylen monipuolizennu, da keral ollah kai karjalan kielen murdehet. Karjalankielien kielilaudukundu algau oman ruandan lähinedäläh. Loppukezäl da sygyzyl seuru varmistau elvytysmiärydengän suamizen valdivon tulien vuvven b'udžettah. Karjalan kielen ližiamisty kieliza-konah ajetah ainos vie virguniekkoin vastustukses huolimattah. Uvvennu hankehennu ollah YK:n alguperäzien kielien vuvven projektat. KKS tahtou Karjalan Tazavallan ezimerkin mugah ajua karjalankielien dieluo sežo alguperäzenny kielenny. Onhäi karjal Suomen kodiperäine kieli.

Pertti Lampi

Karjalan kielen da kul'ttuurin elvytyshankeh on allettu

Karjalan Kielen Seuru on alganuh kevätkuun 2018 Kallus karjalan kielen da kul'ttuurin elvytysohjelman. Hankeh todevutetah parluamentan annetun miärydengän turvin.

Vuvven 2018 hankehes on äijy toimindua Suomen eri čuris Vuvven tärgevin projektu on karjalan kielen školaopastandan algamine dai opastuksen kehittämine nygyaijan vuadimuksien mugazekse. Školaopastamizes käytetäh alovehellizien opastajien ližäkse sežo loitonopastamistu da kiertäji opastajii. Nämmä voijah olla školien ližäkse opastus sežo kois, ildupäivykerholois da vällänajan kerholois.

Školaopastandan ližäkse Seuru andau tugie lapsien kielenopastumizeh sežo moneh muuhgi tabah. Ku alovehel ei tädyne karjalazii perehii opastusjoukon perustamizekse, perehien lapsile opitah hommata kodi- libo loitonopastustu. Seuran piämiäränny on perustua karjalan kielen opastusjoukkoloi sežo päivykodiloih. Vahnemat da alovehellisyhtistykset maltetah iče hommata hos suovatton ruadajii kiel- libo muuzikkukerholoi. Alovehellizis kirjastoloi ruadajien lugumentoroin suarnoin luvendua voijah tulla kuundelemah kui nuoret mugai vahnatgi. Lugumentortoimindu on helppo organizuija, da sendäh kentahto voibi panna alguh toimindan omas kodikunnas.

Karjalan Kielen Seuru andau tugie sežo aiguzien kielenopastumizeh moneh tabah. Piämiäränny on ezimerkikse luadie ližiä karjalan kielen kerholoi pravoslaunoin prihodan yhtevykseh. Seuru avuttuu sežo alovehellizii karjalazii yhtistyksii aiguzien paginkerholoin organizuičendas. Kiely maltajii da vaste algajii pagizijoi yhtistetäh muga sanottuloin muasteri-opastui -puaroin avul. Vahnembiigi karjalazii ei ole unohtettu, konzu sežo hoidolaitoksih perustetah paginkerholoi. Eriluaaduzet taidoezitykset viritetäh ijäkkähembien karjalazien elostu laitoksis da kodiloi. Vauhtis on ližäkse ystävytoimindua eri karjalazien sugupolvien välile. Nuoret da ijäkkähembät karjalazet suajah vastavuo toine toizenke muun keskes Buaban pertti -tapahtumis.

Elvytystoimindah näh luajitah monenluadustu julgavuo enne kaikkie pravoslaunoloin prihodoin jäzenien käyttöh, onhäi suurin vuitti pravoslaunoin kirikön jäzenis omal identitietal karjalazii. Tulos on sežo monii tiedokirjoi, karjalankielisty kaunehkirjallizuttu, iänikirjoi, uuzii Muumi-kirjoi dai perusškolan karjalan kielen opastuskirjan ruado-ozu. Seura julgavuo ohjavoloi da vihjavuksi kielen elvytykseh näh kui verkos muga i painettuloinnu versielöiny. Omassah tugimaterjualet suajah karjalazet perehet, alovehellizet seurat da kerhot *Jatkuu seuraavalla aukeamalla...*

KŽ 2/2018

Täs noumeras:

KKS:n ruandu jatkuu totuttuh tabah häirivölöis huolimattah

Karjalan kielen da kul'ttuurin elvytyshankeh on allettu

Kiännösseminuaru II

Karjalan kieleh opastus jatkuu Päivännouzu-Suomen yliopistos

Karjalan kielen kielilaudukundu on perustettu

Karjalan kielen ies nägyy varavokuvua

Yle:n karjalankielizet uudizet kuulutah nygöi kogo Suomen alovehel

Okami HD Capcom

Uuzi karjalaine verkkokirjasto avattih seuran sivuloil

Karjalankielizet suvajah omakielisty nygyrunohuttu

Keviäl da kezäl ilmah piässyzii julgavoloi

Kiännösseminuaru II

Päivännouzu-Suomen yliopisto, Jovensuun kampus

Kiännösseminuaru II

pietäh päiviny:

5.–6.10.2018

18.–19.1.2019

29.–30.3.2019

Jo voit ilmoittuakseh sähköpöštaci:

natalia.giloeva@uef.fi

Tarkemat programmat tullah myöhembä.

...Jatkun edelliseltä sivulta

i karjalan kielen opastajati. Sähköllizet materjualet ezimerkikse ohjavotetratit da uvvet opastusmaterjualet jullatah seuran uvves avvonazes verkkikirjastos, kudaman adressi on www.karjal.fi/avoinkirjasto

Saura piästäv ilmah kirjallizuon ližäkse muudugi nygyaigastu, juuri karjalazien taidolijoin luajittuu taiduo. Valmistumas on muun keskes monitajilline plastinkalekirjutanduprojektu Runoloi. Vuotettavis on sežo ezimerkikse karjalastu sarjukomiksutaiduo, videoloi da kul'tuurutapahtumii. Nurmeksen Bomban karjalazen kylän Solovei (Satakieli) -keskuksen ruandu algau keviäl 2018. Keskukses järjestetäh karjalan kielen da kul'tuuran opastamistu aiguhizile sego monipuolistu karjalastu taidotoimindua.

Projektan tärkevimii ruadoloi on tuijotustoimindan luadimine tevokkahembaks karjalazien dai muungi rahvahan keskes Seura oppiu löydä uuzii kohtujoukkoloi, ezimerkikse karjalazien järjestölöin da prihodoin toimindan ulgopuolel olijoi karjalazii dai muahmuuttajii karjalazii.

Hankehes ruadau yksi täyzipäiväine ruadai, koordiiuattoru Heini Karjalainen. Hankeh andau ruaduo tulevazuos välilile ruadajile, ezimerkikse opastujile sego opastajile i tutkijoile. Karjalan kielen da kul'tuuran elvytändän todevumine vuadiu yhteläläh karjalazen yhtehistön omua aktiivizuttu dai moniluguzien omatahtozien ruaduo da ponnistuksii. Karjalan Kielen Seura toivottaugi tervehtulluzikse kerale projektah kai kieleh da sen elvyttämizeh mielidy kiinnitännyöt karjalazien seuroin jäzenet, karjalazet perehet, rahvahanopistoloin da yliopistoloin opastajat, opastajat, tutkijat, poliitikat, piättäjät sego kai, kudamien syvään sykkiy karjalakse!

Hyväl mielel otammo vastah hyvii elvytykseh liittyjii idejoi. Yhtevelyty voibi ottua projektan koordiiuattorah libo seuran sekretarih Pertti Lampeh.

Yhtevystiijot:
Koordiiuattoru
Heini Karjalainen:
tel. 044 989 9544,
s-poštu
heini.karjalainen@karjal.fi,
Karjalan Kielen Seuran sektetari
Pertti Lampi:
tel 0400 246 266,
s-poštu
pertti.lampi@gmail.com

Heini Karjalainen

Karjalan kielen kielilaudukundu on perustettu

KKS on jo vuvves 2004 ajanuh oman kielilaudukunnan perustamistu kodiperäzele karjalan kielele. Virguniekoile dielos on puaksuh luajittu ezityksii, ga net ei olla vuozien varrel vietty tulokseh.

Täs tilandehes KKS: halličus piätti jälgimäi perustua laudukunnan iče

Karjalan kieleh opastus jatkuu Päivännouzu-Suomen yliopistos

Karjalan kieleh da kul'tuurah opastetah Päivännouzu-Suomen yliopistos Jovensuus nygöi jo kymmenetty vuottu. Karjalan kieli on omannu opastusainehenu vaiku Päivännouzu-Suomen yliopistos, da yliopisto ongi ellendännyh karjalan kielen voimuvarakse, kudai tuou nägyvytty da omaperäzytty kogo yliopistole.

Tänä keviän on lujendettu opastusainehen uuzi opastuspuanu kolmekse vuvvekse edehpäi. Karjalan opastus ohjelmah on luajittu erähii muutoksii, ga se pyzy säily endizeh tabah monipuolizenu. Suuri muutos kogo yliopistos opastusrakendehes on opastumizen jagavumine erillizikse kandiduattu- da magistruehjelmoikse.

Karjalan kieli da kul'tuuru on välly sivuaineh, kudamua suajah opastuo kai Päivännouzu-Suomen yliopiston opastujat. Opastusaineh avuau karjalan kieleh monipuolizen kielitijjollizen nägökulman, kudamua jogahizen opastujan oma ainehyhtistelmy tävëndäy (ezim. suomen libo ven'an kieli libo pravoslaunoi teoulougi). Yliopisto-opastundat taritah sežo nägöaloi da ellendysty karjalan eri kielimuodoloih, niilöin tagaperih da keskinäzih välilöih. Yhteh karjalan variantah opastumine andau valmehukset toiziengi karjalan variantoin maltandah da ellendämizeh.

Karjalan opastamizen kulmukivenny ollah kielinerokurisit karjalan kielen luvendot, kudamih on sulatettu har-

13.6.2018. Piätös luajittih ozannu karjalan kielen da kul'tuuran elvytysohjelmua. Laudukunnal on luonnollizesti ylen tärkei rouli kielen elvyttämizes ja kehittämizes. Kielilaudukunnan ruadonnu on ajua Suomes paistavan karjalan kielen da sen murdehien kielenhuoldoh, kehittämizeh da terminöih liittyjii dieloloi.

Laudukundah vallitut azientundijat ollah: Arhijepiskoppu Leo, professoru Vesa Koivisto, professoru Anneli Sarhimaa, professoru Riho Grünthal (spetsazientundi), professoru Helka Riionheimo (varaozanottai), FM Laura Arantola, tutkii Olga Karlova, projektututkii Natalia Giloeva (sanastoruadojoukon sekretari) da FT Heini Karjalainen.

Kielilaudukunnan ruadohjelman da siändölöin luadimine alletah kerras, konzu laudukundu piäzöy kerävymäh enzimäzen kerran jo sygyzyl 2018.

Lizätieduo andau KKS:n sekretari Pertti Lampi, tel 0400 246 266

KKS:n tuijotus

jaitukset, vuoropaginat, eriluadizet ruadopajat imi, kudamii järjestetäh ielleh kui livvinkarjalas muga i vienankarjalasgi (algukursi, jatkokursi da paginkursi). Uvvennu opastusohjelmah on ližätty suvikaarjalan peruskursi, kudamua planiiruijah todevuttua tulien kolmevuodizen periodan aigua. Kieliopastamizien piämääränny on andua opastujile käytändön suulline da kirjalline kielenmalto dai karjalan kielen peruskieliopin tiedämine. Kielinerokursiloin opastajat ollah roinduperäzet karjalakse pagizijat, kudamat ollah opastuttu kieleh yliopistos da tutkittu sidä.

Kieliopastumizeh kuulutah sežo karjalankielen lugupii-ri, kuduas tekstoin kauti tunnustutah karjalan eri kielimuodoloih, sego suuren kannatuksen suannuh karjalan kiännösseminuaru, kudai on hommattu Konehen fondan rahoitukset turvin da kudamah ollah piästy opastumah yliopiston opastujien ližäkse vie muutgi rahvas.

Karjalan kielen da kul'tuuran opastusainehes kuulutah perus- da ainehopastumizen da syvendäjien opastumizien kogonazuot. Perusopastumizen painokeski on kielio- pastumizes da kielenmalton kehittändäs, aineh- da syvendäjis opastumizis keskustutah kielen syvendäjäh, teoriittizembah tarkasteluh.

Kieliopastundas käzitelläh sežo karjalan kielen histouriedu da kielen eri murdehii, kirjukieliien kehittymisty, karjalan kielen stuatussua suomen lähäzimänny sugukielenny da toizielpäi sen suaduu lujua kontaktuvai- kutustu kui ven'an- muga i suomen kielepäi. Karjalan kielen opastujile annetah ližäkse perustiijot vähembistökieliien stuatussah liittyjis kyzymyksis sego kieliien elvyttämizes. Enne kaikkie aineh- da syvendäjis opastumizis on äijy fakul'tativinoidu kursua da opastusperiodua, kudamis opastui voi kerätä ičelleg mieluzan kogonazuon.

Opastusainehes kuuluu sežo karjalazen kul'tuuran opastumistu, kudamas tarkastellah ezim. suullistu perindehty, rahvahanmuuzikkua da karjalankielisty kirjallizuttu samoiten kui perustehellizembah karjalazien stuatussua päivännouzun da päivänlaskun raja-alovehel. Kul'tuuran käzittelemizeh kuulutah kui perindehelline karjalaine kul'tuuru muga i nygypäivän karjalazusgi.

Luguvuozien 2018–2021 opastusohjelmahs ollah keral nämmä karjalan kielimuvvot: *vienankarjal*, *livvinkarjal* (libo *aunuksenkarjal*) da *suvikarjal* (da vie eriže suvikaarjalah kuului *tverinkarjal* dai karjalan lähäine sugukieli *hydy*)

Kielennimie *karjal* libo *karjalan kieli* käyteth kui opastusainehen nimes (karjalan kieli da kul'tuuru) muga i opastusperiodoingi nimilöis: nämmii ollah ezim. ”Johtando karjalan kieleh da kul'tuurah”, ”Karjalan kielen murdehet”, ”Karjal da ven'a” libo ”Karjal baltiekkumerensuomelazenu kielenny”. Päivännouzu-Suomen yliopistos *karjal*/libo *karjalan kielel* tarkoiteth kaikkii ielmainittuloi karjalazii kielimuodoloi yhtes, sit vienan-, suvi- da livvinkarjalua, kudai noudau alan tutkimukses lujennuttu nimityskäytändyö. Nimitysty *varzinkarjal* ei käytetä uvves opastusohjelmahs opastusperiodoin nimilöis, ga opastukses sil tarkoiteth tavallizeh tabah vienan- da suvikaarjalua yhtes.

Karjalan kielen tutkimus da opastamine voijah vaikuttua karjalan kielen stuatussah, sen säilymizeh da sen kirjukieliien stuatussah tulevazuos. Karjalan yliopisto-opastus valmistau karjalan kielen azientundijoi, kudamat ollah pätävät da motiiviruinnuot ruadamah karjalan kielen hyväkse, ezim. opastajii karjalan kielen kursiloile sego opastusmaterjualet luadijoi da kielikyzymyksis aktiivizii, omat miellet sanojii yhteiskunnallizii toimijoi. Karjalah opastumine yliopistos andau opastusigäzele sugupolvele erinomazen mahtolližuon tunnustuo syväh karjalan kielimuodoloih da karjalazuoh dai varaittavas tilas olijoi kieliien tilandehes da niilöin elvytykseh.

Vesa Koivisto, Kirjuttai on karjalan kielen da kul'tuuran professoru Päivännouzu-Suomen yliopistos

Karjalan kielen ies nägyy varavokuvua

Karjalan kielen statusas Suomes on paistu uvves vallos vuozikymmenen aijan. Karjal on varaittavas tilas olii, da sen tilandeh Ven'an Karjalas on heikonnuh. Mollembis mualois valdivollizen kielipoliitiekian tuloksennu on olluh levei kielenvaihto da karjalakse pagizijoin määrän voimakas vähenemine. Nimityksel karjalan kieli tarkoitetah suomeneläzes kielentutkimukses kogonazuttu, kudai kerävyy kahtes piämurdehes: livvinkarjalas (libo anuksenkarjalas) sego varzinkarjalas, kudai jagavuu vie pohjasmurdeheh libo vienankarjalah da suvimurdeheh libo suvikarjalah. Kaikkiih nämmiih karjalan kielimuodoloih on paistu histouriellizel Karjalan alovehel.

Konzu paistah yhtes karjalan kieles, lähtökohtannu on, ku sen murdehii yhtistäy keskezin sanasto da kielioppi. Nämmien huomattavu samanluaduzus yhtistäy karjalan

eri murdehii vienan-, suvi-, tverin- da livvinkarjalua da eroittau net lähisugukielis: lyydis, vepsäs i suomes da sen murdehis. Karjalan eri murrevariantat ollah sežo keskenäh ellendettävät. Tämä on yksi samah kieleh kuulumizen kriteerielöis.

Suomes on jälgiaigua paistu sežo sit, mittumal nimel kiely kučutah. Paginois on karjalan kielimuodolois da murdehis käytetty moizii nimityksii, kudamat erotah karjalan kielen da leviembäh baltiekkumerensuomelazien kielien tutkindas ylehez tabah käytettylöis. Varzinkarjal tarkoittaa Suomes perindehellizel vienankarjalan da suvikarjalan muvostettuu kogonazuttu. Ven'al on varzinkarjalakse sanottu enne kaikkie karjalan pohjazimii vienalazii murdehii. Parahite luajittavannu olijan suvikarjalan kirjukielen nimekse on ezitetty varzinkarjalua libo vaiku karjalua, ga moi-

ne on vastoin kui Suomes muga i Ven'al tässä novvattutuloi nimityskäytändölöi. Sežogi nimitysty karjal ei voi rajoittua tarkoitamah vaiku varzinkarjalan suvimurdehii, konzu piämurdeheh kuulutah tazaverdazinnu pohjazet murdehetgi libo vienankarjal i anuksenkarjal libo livvinkarjal.

Problieumua nimityspaginois on nostatannuh se, ku kielimuodoloi on rajattu uudeh tabah ilmai pädiöi lingvistiekallizii perusteluloi. Kielentutkimuksen novvatetut tiijollizel perusteltut nimitystavat yhtelläh ei väistytä käytös vaiku ulgopuolizen joukon luajitun ilmoituksen libo sen sobevutettuloin uuzien nimityskäytändölöin täh. Toine problieumu on kyzymys kieles da murdehes. Hos aijembat tutkijat oldas nimitetty miltah alovehel paistuu kielimuoduo libo kielekse libo murdehekse (ezimerkikse Genetzal "Ven'an Karjalan kieli da "Anuksen kieli"), ellendyksen valličustu ei suorah voi sobivuttua kielen da murdehen eroittamizeh toine toizes.

Suomeh vuodeh 1944 suate kuulunuos Raja-Karjalas paistih ammussah varzinkarjalan suvimurdehiih sego livvinkarjalah. Suomes käytettäväh karjalan kieleh liittyy kyzymys, mi on kielen da murdehen keskeine väli, konzu yhteveys perindehellizih muan-

tiijollizih paginalovehiih on muuttunu.

Suvikarjalan kirjukielen kehittäjät ollah viimeaigazis paginois tahtottu akcentiiruija suvi- da livvinkarjalan eroloi da ei yhtehjyttymii piirdehii i jagua suomenkarjal kahtekse kielekse: "varzinkarjalakse (libo "karjalakse" libo karjalan kielekse") da toizielpäi "livvikse" (libo "livvin kielekse") Kirjutukset täs dieolos ollah suatettu sevoksiih monet suomes eläjät karjalazet, konzu hyö ollah perustallizel pietty da pietäh omassah kiely juuri karjalannu.

Suomen Raja-Karjalas Selettih livvin- da suvikarjalakse pagizijat yhtes i kielet sevoittutiih. Tämä kuuluu sežo nygözes Suomes paistavas karjalan kieles. Nimidä jyrkiä kielellisty libo etnisty raja-aidua ei olluh da ei ole perusteluu luadie sidä nygögi.

Lujennuttu ellendysty piämurdehes varzin- da livvinkarjalas ei täh suate ole voidu panna ebäiltäväkse sistemuaattizel ainehistoh pohjavujan kielitiijollizen kaččelun taboih.

Aijembah dieluo tutki- nuot K.F.Karjalainen, Heikki Ojansuu libo Pertti Virtaranta i nygözetgi karjalan kielen tutkijat ei voija ezittää, ku nämät kaksi murrehtu oldas eri kielet. Niilöis ei ole mostu miäriä eriluadustu piirrehty.

Professorien Riho Grünthalan da Vesa Koiviston mugah Suomes da Ven'al paistun karjalan kielen välile roih eruo sendäh, ku karjalankielizet Suomes ollah suadu suomenkielisty opastustu da Ven'al heidy on opastettu ven'akse, da kaksikielizyöh liittytät tottumukset ollah eriluaduzet mollembis mualois. Yhtelläh kielen elvutysruavot, kielen lujendamine da aktiviiruicendu da kirjutetun kielen standardizuimine koskietahes kaikkii karjalazii.

Voimii yhtistämäl suajah parembii tuloksii migu hajottamal jo erize olijua Suomen karjalankielizien joukkuo.

Läbteh: Riho Grünthal da Vesa Koivisto, Karjala Fotokuva: Esko Pulkkinen

Yle:n karjalankielizet uudizet kuulutah nygöi kogo Suomen alovehel

Tuhukuun allus KKS: n paginanvedäi da sekretari paistih Ylen johtonke karjalankielizien uudizien kuuluvuon kohendamistu. Nevvotteluloin tuloksennu uudizet kuulutah 7.4. algajen Yle radivo 1:l suovattoin 15:50 aigah. Nedälin uudizih vallitah kaikkis mielidykiinnittäjembät valdukunnalizet viestit sego karjalan kieleh da kul'tuurah liittytät uudizet.

Uudizien nedälikerävöt tullah Yle Arienah. Yle uudizet karjalakse -verkosivuloil on radivouudizien ližäkse Natalia Giloevan kiännettylöi karjalankielizii Ylen verkkokirjutsii.

Kuva: Toni.T.Timonen

"Virtualmoine" bukanke da bukke lähäl linnua

Johanna Raatikainen, Yle

S A N A S T O A

- **vägi** – (elin)voima
- **ruhollistumu** – ruumiillistuma, inkarnaatio
- **heimohmo** – heimo,tribe (etym. heimo+hmo-ryhmäpääte, "sukujen ryhmä," mitä suomenkielessä heimo tarkoittaa kun karjalassa heimo tarkoittaa sukua)
- **zmija** – lohikäärme
- **heimokunta** – klaani
- **inehmizmoine** – humanoidi
- **sci-fi luadu** – sci-fi tyylilaji, -genre

Ökami HD Capcom

Ökami sai HD remuasteroijun versijon vuvven 2007 videjokizas. Kiza on stiil'ultah sellu-pimetetty 3D:ty kus on Sumi-e vaikutteit. Nimi Ökami on sanaleikki japouniin "hukan," "suurhengen" ta "ylijumalan" sanois.

Ökami starinoi valgies hukas mi on japounilazen mifologiiin päiväzen jumalatar Amaterasu. Ammoin ku Amaterasu kuoli, häi jagoi oman väen 13 palah, kus tuli 13 jumalua ta ket sit antau kizas "Celestial Brush:!" (taivahalizii

kistilöi). Nygön'e Amaterasu ei ole ainovu hänen ruhollistumu – ielline oli 100 vuotta tagaperin eläny "Shiranui." Yhes pöpökänkoken ponclen – Issunan ker Amaterasu libo "Ammy" torau pahoi hengii ta ammoin pahua vastah. Issun ruadau tozo valgie hukan suuna dialogeis...

Kizas seikkailah ymbäri mifologis ta stiil'utettuu Japounii. Kylumäs pohjazes Oinu-heimohmon Kamuis (alustuh Japouniin ainu-alguperäzrahvahan mifologiiin), poncleloin hierus Ponc'tanas, legenduarizes Ryügüs li-

bo Zmija palatsis – Ahdin valtakunnan japouniilain'e vaz – ta Sei'an linnas kus kuningatar – Yamatai-heimokunnan Himiko eläy. Ta rahvast on kuusgi – ezim. inehmizmoine Kaguya on kuun heimohmuo. Kaguya libo Kaguya-hime on suorah Japouniin rahvahanstarinoin "Bambunleikkuajan starinas," mi on samal vahnimbih sci-fi luadun starinoin.

– Toni T. Timonen

ezivideoi:

<https://www.youtube.com/watch?v=2w6xtBVc6NM>

Uuzi karjalaine verkkokirjasto avattih seuran sivuloil

Karjalan Kielen Seura avai 8.3. uvven omassah verkkokirjaston. Kirjasto on tarkoitettu kaikile, ket tahotah tuttavuo karjalan kieleh da karjalazeh kul'tuurah, da sen julgavoloi voibi lugie välläh ilmai peittosanoi. Sivusto ruadau enne kaikkie karjalan kielen da kul'tuuran elvytysruavon avukse. Kirjasto jullatah allukse suomenkielizenny, ga jatkos sen kielikogomukseh liitetäh sežo karjalan kieli da sen eri murdehet.

Verkkokirjaston kauti piäzet lugemah sähköllizes muvvos äijii targielöi julgavoloi. Nämmis merkiččevin on Karjala-suomi -sanakirja, kudaman on luadinuh karjalankielizien sanakirjoin spetsazeintundii **Raija Pyöli**. Pyöli julgai sanakirjan omih dengoih vuvven 2016 allus, da se luadiu puaran Markianovan da Pyölin vuvvennu 2008 jullatun Suomi-karjala -sanakirjanke. Sivuu sanakirjas on enäm 450 da eččosanaa piäl 20 000. Sanastoh kuuluu vahnemban sanaston ližakse sežo äijällizeh neologizmua, kudamua on otettu ezimerkikse kauehkirjallizuos, Oma mua -lehtes sego Ylen karjalankielizis uudizispäi. Pyölin sanakirjan piämiäranny on kannattua karjalan paginmaltuo dai lujendua kauehkirjallizuon da sanomulehtilöin lugumaltuo da sen kauti kirjutusmaltuogi.

Natalia Giloevan Suom-karjal hoidosnasto on tarkoitettu enne kaikkie hoidajile, kudamat hoijetah kois libo laitoksis eläjii vahnembi karjalazii. Omakieline, karjalankieline hoido tuou turvua vahnan ristikanzan elokseh, konzu myöhembä opastuttu suomen kieli rubieu vähitellen jiamäh taga-alale. Giloevan Suomi-karjal einehsnasto on tarkoitettu kaikenigäzile keittomaltos innostunnuzile. Gastronomii on ylen targei vuitti karjalastu kul'tuurua, da uvven sanaston avul gastronomien suvaiččijoil on kebjei käyttöä hyväkse jo olemas oljoi karjalankielizii reseptoi. Kui Giloevan sanastoloi muga i Pyölin sanakirjua tävvetetäh vie jatkosgi.

Kirjastos voibi ližakse lugie **Veijo Saloheimon** uuzimua luvetteluo Taga-Karjalas 1600-luvul elänyzis karjalazis ližänimienke. Nimet on kerätty Kägisalmen gubernien tilikirjoispäi, da äijät luvettelos olijat ristikanzat ollah vuozinnu 1620–1658 pajettu Ruočin valdua Ven'ale. Sugunimilöin käyttämine lujeni päivänlaskupuolizes Karjalas keskiaijal, da sežo Saloheimon luvettelon ližänimet tovellizuos ollah oldu sugunimilöi. Karjalazet ollah yksi Europan enzimäzis rahvahis, kudamat ollah ruvettu käyttämäh sugunimilöi.

Verkkokirjastos on sežo äijy Karjalan Kielen Seuran uvvendostu, kudamua jullatah myöhembä sežo painetuloinnu verisielöinnu. Karjalazen kirjuttajan **Aleksandr Kräkkijevan** tevokses *Ogabakas taival* on Kräkkijevan prouzua da runoloi dai hänen omii kiännöksii Roza Kräkkijevan ven'ankielizis runolois.

Zinaida Dubininan runokirjas *Runoloi karjalakse* on nenga kolmekymmen runuo, kudamis vuitti on Dubininan omii tekstoi da vuitti hänen omii kiännöksii enimite ven'alazis runolois da rahvahanpajolois. Sežo Eino Leinin rakastetut runot Marjatan laulu sego Lemminkäisen äiti ollah suadu kirkahan kauehen karjalankielizen muvvon. Pajon ystävät toinah innostutah Dubininan uvvendoskirjas *Pajoloi karjalakse*, kudamas on 36:n pajon sanat karjalakse kiännettylöinnu. Jogahine varmah tiedäy pajot Jo Karjalan kunnoil on lehti puus dai Taivas on muzavansinine da tähtyty se täyzi.

Aaro Mensonen on kerännyh omassah kirjah *Sananpolvii da sanoi* suuren keräilemän karjalazii sananpolvii da niilöin suomenkielizii kiännöksii. Sananpolvien kauti lugii tuttavuo karjalazih taboih, elokseh, luonnonilmivölöih, uskomuksih da ristikanzoih. Mensozen tevos *Sanondoi* ezittelöy karjalan kielele ominazii sanondoi sego niilöin kiännöksii suomekse. – Kielen ladvas olis, duumaiččou karjalaine, ku ei kerras dieluo musta.

Sanakirjoin da kauehkirjallizuon ližakse uvves karjalazes verkkokirjastospäi voibi amuldua icelleh eriluaduzii ohjavoloi da ezittehii. Ezimerkikse ezittehes *Lue ja kirjoita karjalaksi* on innostajua vihjavustu sit, kuibo karjalan kielen käyttö voisi ližätä jogapäiväzes elokses. Uvves kirjastos on sežo linkilöi targielöile karjalazile verkosivuloile kui Ylen karjalankielizih uudizih dai keskizeh kirjallizuoh muijale verkos. Verkkokirjasto tävvendyy myöhembä vie moneh tabah. Kirjaston enzimäine versii nägyy parahite kodikonehel, ga šelailemine on mahtolline dielo sežo muil laittehil. Kirjaston adressi on www.karjal.fi/avoinkirjasto, da sinne piäzet sežo Karjalan Kielen Seuran edusivun kauti.

Tekstu da fotokuvat: Heini Karjalainen

KKS julgai sygyzyl 2014 arhijepiskopan Leon runokirjan *Mustelmat*. Tämä mielidykiinnittäi tevos sai kerras suuren kannatuksen da kai enzimäzen painoksen kirjat myödih lyhyös aijas.

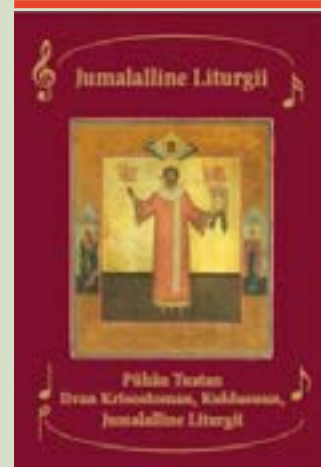
Mustelmat algi arhijepiskopan Leon runotevosten sarjan. Tevoksii on piässyh il-

mah jo kahekse da ližiä tulou. Vuvvennu 2017 jullatit sežo *Mustelmat II*. Kai nämät tevokset ollah karjalazien lugijoin kannatetut. Ylen hyvä dielo on, ku sežo monet suomenkielizetgi lugijat ollah ihastuttu nämmih runokirjoih, kudamat on kirjutettu kui karjalakse muga i suomekse.

Mustelmat -tevokses on otettu äijy ližäpainostu, kudamat terväh on myödy loppuh. Nygöi KKS on jullannuh täs tevokses vähäzel uvvistetun versien nimel

Mustelmat I.
MUSTELMAT I,
253 s, KKS 2018,
ISBN
978-952-5790-73-3,
Kirjan hindu 30€

Keviäl da kezäl ilmah piässyzii julgavoloi

Arhijepiskopan Leon da kantoran Jarmo Hutun lujattu **Pyhän Tuatan Iivan Krisostoman Jumalallizen liturgien noutukirju** jullatitih 9.5.2018

PYHÄN TUATAN II-VAN KRISOSTOMAN, KULDUSUUN JUMALALLINE LITURGII, ISBN 978-952-5790-71-9 Kirjan hindu on 30€.

Sen voit ostua sežo Riisan muzeilaukas.

19.6.2018 Piäzi ilmah **Panihiidan lituanii, Mustosluuzban lituanii-oza**. Lituanien on karjalakse kiändänh da redaktiruinnuh arhijepiskoppu Leo i planiiruinnuh Ilona Pelgonen.

PANIHIIDAN LITUANII, MUSTOSLUUZBAN LITUANII-OZA, 30 s, KKS 2018, ISBN 978-952-5790-70-0 Kirjan hindu on 30 €

Kai nämät kirjat voit tilata KKS:n toimistos: 0400 500 2215 libo kirsti.karhinen@karjal.fi